

Matthiola; Kreutterbuch, 1586, Von Pfaffenrôrle, Pfaffenblatt

Geschreven en vertaald door Nico Koomen.

Von Pfaffenrôrle, Pfaffenblatt. Cap. LV.

Gestalt.

pfaffenrôrle thun sich herfür bald im anfangenden lentzen, spreitet sich auff die Erden mit seinen Blettern, die sindt zu beyden seiten gespalten oder auszgeschnitten, vornen gestaltet wie Pfeile. Seine zerkerbte Zene an den Blettern vergleichen sich den grossen Sâgenzenen. Der Stengel ist spannenlang, zart, rund, glatt, rôt- [323] leicht, hol wie ein Strohalm, voll Milch. Auff dem gipffel wachsen grüne bartete (A) Knôpfflen, darausz werden schöne gelbe gefüllte Blumen, als gemalte schöne Sonnen. Alls baldt solche Blumen zeitigen, werden hârige, runde und vollechte Knôpfft darausz, die fliegen sehr bald darvon, das ist der Same. Nach dem stehen die Rôrlen mit den weissen blossen runden platten ledig, wie die beschorne Mûnchszkôpff. Die Wurtzel vergleicht sich fast dem Wegwart, ohn dasz sie bitterer und hârter ist. Er wechst an allen orten in Wiesen, Wegen, und Gârten.

Natur, Krafft, und Wirckung.

Pfaffenrôrle weicht nicht fern von der Natur und complexion desz Wegwarts, ist doch bitterer.

Jn Leib.

Van papenrietjes, papenblad. Kapittel LV. (*Taraxacum officinale*)

Gestalte.

Paardenbloemen doen zich voort gauw in aanvangende lente, spreidt zich op de aarde met zijn bladeren, die zijn aan beide zijden gespleten of uitgesneden, voren gesteld zoals een pijl. Zijn gekerfde tanden aan de bladeren vergelijken zich de grote zaagtanden. De stengel is zeventien cm. lang, zacht, rond, glad, roodachtig [323], hol zoals een strohalm, vol melk. Op de toppen groeien groene gebaarde knopjes, daaruit worden schone gele gevulde bloemen als getekende schone zonnen. Alzo gauw zulke schone bloemen rijpen worden harige, ronde en volachtige knoppen daaruit, die vliegen zeer gauw daarvan, dat is het zaad. Na die staan doe pijpjes met de witte blote ronde platen leeg zoals de geschoren monnikskoppen. De wortel vergelijkt zich vast de cichorei, uitgezonderd dat ze bitterder en harder is. Het groeit aan alle oorden in weiden, wegen en hoven.

Natuur, kracht en werking.

Paardenbloem wijkt nîer ver van de natuur en samengesteldheid der cichorei, is doch bitterder.

Pfaffenrôrle gesotten und getruncken, stopffet den Bauchflusz.
Mit Linsen gesotten, und eyngenommen, benimpt den flusz der roten Rhur.
Weme der Mannlich Samen uber seinen willen entgehet, der sol Pfaffenrôrln trincken. Sie sindt auch treffenlich gut denen, so Blut auszspeyen.

Aussen.

Das grüne Kraut eusserlich auffgelegt, oder Tûchlen ins Wasser genetzt, und ubergeschlagen, leschet alle hitz der schwartzen brennenden Blattern an den Brûsten, Gemechten, und Beinen, darvon vergehet auch das hitzig Gliederwehe.

Die Weiber pflegen sich auch unter den Augen mit diesem Wasser zuwaschen, in hoffnung ein klar Angesicht zuerlangen, und die rote Purpeln oder Pfinnen auszzutilgen.

Pfaffenrôrle hat im Latein viel namen, nemlich Aphaca, Dens Leonis, Dens caninus, Caput monachi, Rostrum porcinum, Taraxacon, Ambubeia. Behmisch Plesska. (Cc ij) [324]

In lijf.

Paardenbloem gekookt en gedronken stoppen de buikvloed.

Met linzen gekookt en ingenomen beneemt het de vloed der rode loop.

Wie de mannelijke zaden buiten zijn wil ontgaat die zal paardenbloemen drinken. Ze zijn ook voortreffelijk goed diegenen zo bloed uitspuwen.

Van buiten.

Dat groene kruid uiterlijk opgelegd of doekjes in het water genat en overgeslagen lest alle hitte der zwarte brandende blaartjes aan de borsten, geslachten en benen, daarvan vergaat ook dat hete ledenpijn.

De wijven plegen zich ook onder de ogen met dit water te wassen in hoop een helder aangezicht te verlangen en de rode plekken of pennen te verdelgen.

Paardenbloem heeft in Latijn veel namen, namelijk Aphaca, Dens Leonis, Dens caninus, Caput monachi, Rostrum porcinum, Taraxacon, Ambubeia. Tsjechisch Plesska. (Cc ij) [324]

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>